KOCAELİ ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 1

2023 Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşleri
Dairesi Başkanlığı Yayınları No: 59

@ Copyright 2023 Kocaeli Metropolitan Municipality,
Department of Culture and Social No: 59

Bu kitabın her türlü basım, yayın ve telif hakları
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi
Başkanlığı'na aittir. Başkanlığın yazılı izni olmadan elektronik,
mekanik ya da diğer yollarla basılamaz, çoğaltılamaz ve dağıtılamaz.
Para ile satılamaz.

All rights reserved. No part of this book may be printed,
reproduced or distributed by any electronic, optical, mechanical
or other means without the written permission of the Kocaeli
Metropolitan Municipality, Department of Culture and Social Affairs.

Tasarım ve Uygulama
Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık A.Ş.

Baskı
Pelikan Basım Matbaa ve Ambalaj Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Kayaşehir Mah. Ulubatlı Hasan Cad. Blok 2H Kapı No: 19
34494 Başakşehir / İstanbul
Tel: (0212) 613 79 55
Sertifika No: 40619

ISBN: 978-605-72931-7-6
Takım ISBN: 978-605-72931-6-9

KOCAELİ ANSİKLOPEDİSİ

EDİTÖRLER

Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN
Prof. Dr. Levent ATALI

2023

Sahibi
Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Adına
Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN

Genel Koordinatör
Balamir GÜNDOĞDU

Ansiklopedi Yürütme Kurulu
Prof. Dr. Haluk SELVİ
Prof. Dr. Muhammed Bilal ÇELİK
Prof. Dr. İbrahim ŞİRİN
Prof. Dr. Levent ATALI
Volkan ŞENEL
Raşit FİDAN
Hayriye SÖZER
Adil YILDIRIM

Sekreterya
Nesrin DURAN
Şükriye Göksu HÜLAGÜ

Ansiklopedide yer alan maddelerin bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bilim ve Danışma Kurulu
Prof. Dr. Azmi ÖZCAN
Prof. Dr. Feridun M. EMECEN
Prof. Dr. Gülfettin ÇELİK
Prof. Dr. Hamza GÜNDOĞDU
Prof. Dr. İdris BOSTAN
Prof. Dr. İlhan ŞAHİN
Prof. Dr. Kemalettin KUZUCU
Prof. Dr. Metin TUNCEL
Prof. Dr. Nermin ERSOY
Prof. Dr. Nevnihal ERDOĞAN
Prof. Dr. Numan AKDOĞAN
Doç. Dr. Fikrettin YAVUZ
Doç. Dr. Gülşen ERDAL
Doç. Dr. Mustafa SARI
Doç. Dr. Şennur KAYA
Dr. Metin ŞENTÜRK
Erdoğan ÖZDEMİR
Feyzullah Yavuz ULUGÜN
Müzeyyen ÜNAL
Recep KANKAL

İçindekiler

TAKDİM • XIII
ÖN SÖZ • XV
3D YAZICI VE TASARIM MERKEZİ • 3
15 TEMMUZ DEMOKRASİ ŞEHİTLERİ ANIT PARKI • 4
27 MAYIS • 5
28 HAZİRAN İLKOKULU • 6
ABDULHALİM ARAS • 11
ABDULLAH KÖKTÜRK • 11
ABDULLAH KÖSEOĞLU • 12
ABDULLAH ŞERİF EFENDİ • 12
ABDULLAH ŞEVKET • 14
ABDURRAHMAN GAZİ • 14
ABDÜLAZİZ • 15
ABDÜLHAMİD II • 17
ABDÜLHAMİD II CAMİİ • 19
ABDÜLLATİF B. SADULLAH EL-KOCAVÎ EL-GEKBÛZEVÎ • 20
ABDÜLMECİD • 21
ABDÜSSELAM BEY • 23
ABDÜSSELAM BEY MAHALLESİ (KEMALPAŞA, TEPECİK) • 24
ABRAHAM MURADYAN VE İZMİT'TE MATBAACILIK • 25
ACISU PARKI • 27
ADALAR ÇARŞISI • 27
ADALET GAZETESİ • 28
ADEM ALİ SARIOĞLU • 28
ADEM GÜL • 29
ADİL ATAN • 30
ADLİYE SARAYI • 30
ADNAN DARENDELİLER • 32
ADNAN FİLİZ • 33
ADNAN SOFUOĞLU • 34
AFET VE ACİL DURUM İL MÜDÜRLÜĞÜ • 35
AFFAN YATMAN • 36
AGÂH EFENDİ • 37
AĞAÇAĞIL CAMİİ • 38
AHÎLİK • 40
AHMED HİLMİ EFENDİ • 41
AHMED MİDHAT EFENDİ • 42
AHMED NECATİ EFENDİ • 43
AHMED NEZİH GALİTEKİN • 44
AHMED AĞA NAMAZGÂHI • 45
ANZAVUR AHMET • 46
AHMET ARKAN • 49
AHMET AYHAN • 50
AHMET EDİP PAŞA • 51
AHMET FAİK ABASIYANIK • 52
AHMET FEVZİ BASIM • 54
AHMET FUAT ÇEVİREN • 55
AHMET GÜNEŞ • 56
AHMET HAKKI TURABİ • 57
AHMET HALUK DURSUN • 58
AHMET HAMDİ DEĞER • 59
AHMET HİKMET ÜÇIŞIK • 61
AHMET İHSAN TOKGÖZ • 62
AHMET KAYNAK • 63
AHMET MÜFİD SANER • 63
AHMET MÜMTAZ SAKA • 64
AHMET NECMETTİN AKTEN • 67
AHMET ÖZHAN / AHMET ŞÜKRÜ KADIÖZ • 67
AHMET PENBEGÜLLÜ • 68
AHMET RİFAT ÖZDEŞ • 70
AHMET SAKIZLI • 70
AHMET SIVACI • 72
AHMET SÜHEYL ÜNVER • 73
AHMET SÜREYYA SOFUOĞLU • 74
AHMET ŞÜKRÜ BAYINDIR • 75
AHMET ŞÜKRÜ OĞUZ • 76
AHMET TAŞÇI • 78
AHMET VEFİK PAŞA • 78
AİLE, ÇALIŞMA VE SOSYAL HİZMETLER İL MÜDÜRLÜĞÜ • 80
AK ALİ EFENDİ EL-İZMÎDÎ • 81
AKÇA CAMİİ • 82
AKÇA KOCA • 83
AKÇA KOCA ANIT MEZARI • 85
AKÇAKOCA / DERE CAMİİ • 87
AKÇAKOCA MAHALLESİ • 88
AKÇAKOCA NESLİNİN EVKAFI (İLYAS BEY, KADI FAZLULLAH, KUTBÜDDİN ÇELEBİ, MUHYÜDDİN ÇELEBİ) • 90
AKÇAMESCİT MAHALLESİ • 92
AKÇARAY • 93
AKÇAT MEMBA SUYU • 95
AKİF TERZİOĞLU • 95
AKMEŞE • 96
AK YEŞİL SPOR KULÜBÜ • 97
ALAATTİN KURT • 98
ALACA MESCİD / GÜMÜŞLÜOĞLU CAMİİ • 98
ALİ AĞA ÇEŞMESİ • 99
ALİ ÇELİKİZ • 100
ALİ DİKMEN • 101
ALİ HAYDAR KONCA • 102
ALİ HAYDAR ÖZTALAY • 102
ALİ İMAMOĞLU • 104
ALİKAHYA SEMTİ • 104
ALİ KEMAL • 106
ALİ KOÇ DEMİRÖREN • 107
ALİ MEZAR SUYU • 108
ALİ NAMIK ŞENER • 109
ALİ PORTUK (ALİ PERTEK) • 110
ALİ RIZA SİRMEN • 111
ALİ SAİT AKBAYTOĞAN • 112
ALİ SEDAT PEK • 112
ALİ SUAT BEY • 113
ALİ SÜREYYA KALEMCİOĞLU • 114
ALİ ZÜHTÜ EFENDİ • 115

ALPASLAN KAYA • 115
ALTIOLUK YAYLASI • 116
AMİR ATEŞ • 117
AMMİANUS MARCELLİNUS • 118
ANADOLU SELÇUKLULARI • 119
ANASTAS EFENDİ (ANASTAS MİHAİLİDİS) • 121
ANIT AĞAÇLARI • 122
ANITPARK • 123
ANTONİN ÇİZELGESİ • 123
APOLLON KÜLTÜ • 125
ARAMAN KÖYÜ (KAYMAS) • 125
ARAMAN PAZARI • 128
ARAPZADE CAMİİ • 130
AR-GE MERKEZLERİ • 130
ARKEOLOJİ VE ETNOGRAFYA MÜZESİ • 131
ARMAĞAN ÇAĞLAYAN • 133
ARMAŞ / MANASTIR (ÇARKHAPAN MERYEM ANA MANASTIRI) / MATBAA • 133
ARMATÖRLER • 136
ARRIANUS • 138
ARSLANBEY • 140
ARSLAN KESİCİ • 142
ASKAM KAMYON İMALAT VE TİC. A. Ş. • 142
ASKERÎ BİRİMLER • 143
ASKERÎ HASTANE • 145
ANADOLU ASLANLARI VE İŞ ADAMLARI DERNEĞİ (KOCAELİ) • 147
ASLAN ÇİMENTO FABRİKASI (DARICA) • 148
ASTAKOS/TERSANESİ/ARKEOLOJİK ALANI (BAŞİSKELE) • 150
ASUMAN TUĞBERK (KIZILGÖR) YOLAÇ • 152
ASYA TUR • 153
ÂŞIKLAR MERDİVENİ ÇEŞMESİ • 154
AŞKIN KAHVECİ • 154
ATA (ATAULLAH) NUTKU • 155
ATATÜRK HEYKELİ • 156
ATATÜRK, REDİF VE ETNOGRAFYA MÜZESİ • 157
ATATÜRK SPOR SALONU • 160
ATIF KAPTAN • 161
ATİLLA ÇETİN • 162
ATİLLA ORAL • 163
AT KOŞULARI • 164
ATLETİZM • 167
AVNİ KALKAVAN • 170
AVNİ ÖZTÜRE • 171
AYANLIK • 172
AYA VASİL KİLİSESİ • 175
AYÇA • 176
AYÇA SEMA OKTAY SEMERCİ • 177
AYDINLAR OCAĞI • 177
AYSEL ÖNDER DEMİRCAN • 178
AYŞE GÜNEŞ AYATA • 178
AYŞEN CENGİZ • 179
AYŞE NEVVARE (LEYLA) SÖNMEZLER • 180
AYTEPE YAYLASI • 181
AZERBAYCAN HAYDAR ALİYEV KÜLTÜR EVİ • 182
AZİM • 183
AZİZ AGATHONIKOS • 184
AZİZE SİBEL GÖNÜL • 185
AZİZE VASILISSA • 186
AZİZ GÜMÜŞ • 187
AZİZ NESİN • 188
AZİZ PANTELEİMON (AYA PANDELEİMON) VE MANASTIRI • 189
AZİZ THEOPHYLAKTOS • 191
BABADAĞI / BABATEPE • 195
BABAKÖY TAŞ OCAĞI • 196
BABALI KÖYÜ • 196
BABALI MAĞARASI • 197
BAĞÇEŞME (ORHANGAZİ) İLKOKULU • 198
BAĞÇEŞME MAHALLESİ (ORHAN MAHALLESİ) • 199
BAĞIMSIZ KOCAELİ • 200
BAĞLAR SOKAK ROMA MEZARI • 201
BAHA KOÇAK • 202
BAHÇECİK • 203
BAHÇECİK AMERİKAN KOLEJİ • 205
BAKİ KOMSUOĞLU • 207
BALÇIKLI ETHEM • 208
BALIKÇILIK • 209
BALKAN KÜLTÜR EVİ • 211
BALKAN TÜRKLERİ KÜLTÜR VE DAYANIŞMA DERNEĞİ (BAL-TÜRK) • 212
BALLIKAYALAR TABİAT PARKI • 213
BANDOLAR • 215
BARIŞ FALAY • 218
BARIŞ • 218
BARIŞ IŞIK GAZETESİ • 219
BARO • 219
BASIN İLAN KURUMU KOCAELİ MÜDÜRLÜĞÜ • 221
BASIN MÜZESİ • 222
BAŞDEĞİRMEN MESİRE ALANI • 223
BAŞİSKELE • 223
BAŞİSKELE BELEDİYESİ • 228
BAŞİSKELE DERELERİ • 229
BAŞİSKELE MEZARLIKLARI VE ŞEHİTLİKLERİ • 230
BAŞİSKELE SAHİLİ • 230
BAŞİSKELE ŞELALELERİ • 231
BATI TRAKYA TÜRKLERİ DAYANIŞMA DERNEĞİ • 232
BAYKUT BADEM • 233
BAYRAMOĞLU YARIMADASI • 233
BEATRICE BRUNINGER • 235
BEDRİ DÖLKELEŞ • 236
BEHÇET KARAN • 236
BEKİRPAŞA • 237
BEKİR SUPHİ AKTAN • 239
BEKİR YURDAGÜL • 239
BELEDİYE İŞ HANI • 240
BELEDİYE MÜZESİ • 241
BELEN CAMİİ • 242
BERKER DALMIŞ • 243
BEŞDİVANLI RIZA BEY • 244
BEŞDİVANLI RIZA BEY KONAĞI • 245
BEŞKAYALAR TABİAT PARKI • 247
BEYLİKDAĞI KENT/MİLLET ORMANI • 248
BEZİR YAĞI • 249
BİRFABTAŞ • 250
BİROL GÜVEN • 250

BİSİKLET SPORU • 251
BİTHYNİA KRALLIĞI • 253
BİZİM GAZETE • 255
BİZİMKÖY ENGELLİLER ÜRETİM MERKEZİ • 256
BİZİM ŞEHİR • 257
BİZİM YAKA KOCAELİ • 258
BRISA BRIDGESTONE SABANCI LASTİK SANAYİ VE TİCARET ANONİM ŞİRKETİ • 259
BRİSA MÜZESİ • 260
BUGÜN KOCAELİ • 261
BUĞDAY MEYDANI • 261
BULUTYAN ECZANESİ VE SEROPE BULUTYAN • 263
BURAK DEMİRBOĞA • 264
BURHAN AKÇİN • 264
BURHAN ÇEŞNİ • 265
BURHANETTİN ŞEVKİ TEKER • 265
BURHAN KOÇ • 266
BÜLENT ATASAYAN • 266
BÜNYAMİN AKMAN • 266
BÜYÜK DAVA • 267
BÜYÜK DERBENT • 268
BÜYÜK KOCAELİ • 269
CAHİDE TAMER • 273
CANFEDÂ KETHÜDÂ HÂTUN ÇEŞMESİ • 273
CAN PİŞMANİYE • 274
CELAL KAYA CAN • 275
CEMAL BEY • 276
CEMALETTİN KAFLI • 277
CEMAL TURGAY • 277
CEMAL TÜZÜN • 278
CEMİL YAMAN • 279
CEM TURGAY • 280
CENAP NUH AKSU • 281
CENGİZ KAHRAMAN • 281
CENGİZ KARAÖZ • 282
CENGİZ KESKİNKILIÇ • 282
CENGİZ ÖZDEMİR • 283
CENGİZ TOPEL • 283
CENGİZ TOPEL HAVALİMANI • 285
CEPHANELİK MESİRE ALANI • 286
CEVAT ABBAS GÜRER • 286
CEVAT ADEMOĞLU • 288
CEVAT ÇAPAN • 288
CEVDET ALTUĞ • 289
CEVDET BAĞDAT • 290
CEVDET MORALI • 291
CEVDET YAKUP BAYKAL • 292
CEYHUN ÇELİKTEN • 293
CEZMİ KARTAY • 293
CHARLES DE PEYSSONNEL • 294
CİRBİN ALİ MAĞARASI • 295
CLAUDE FARRÈRE • 296
CUMALİ DURMUŞ • 296
CUMHURİYET PARKI • 297
ÇAĞHAN KIZIL • 303
ÇAKMAKLI ÇEŞME • 303
ÇALÇA ÇORBASI • 304
ÇALIK AHMED PAŞA • 304
ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ • 305
ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK İL MÜDÜRLÜĞÜ • 307
ÇANDI EVLER • 308
ÇARŞI / MARAŞLI / MERKEZ ERKEK İBTİDÂÎ MEKTEBİ • 309
ÇARŞI HAMAMI • 310
ÇARŞI MAHALLESİ / ÇARŞIBAŞI (İZMİT) • 311
ÇAYIROVA • 312
ÇAYIROVA BELEDİYESİ • 315
ÇAYIROVA MEDYASI • 316
ÇAYIROVA TOHUM SERTİFİKASYON TEST MÜDÜRLÜĞÜ • 316
ÇAYIROVA ZİRAAT OKULU • 317
ÇENE ÇARPAN ÇORBASI • 319
ÇENE DAĞI • 320
ÇENEDERE MESİRE ALANI • 321
ÇENE SUYU • 321
ÇERÇİLİ KÖYÜ MAĞARASI • 322
ÇERKES MEHMET EFENDİ / ATALAR CAMİİ • 323
ÇEVRENİN SESİ GAZETESİ • 324
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ İL MÜDÜRLÜĞÜ • 324
ÇİFTLİKLER • 326
ÇINARALTI MEYDANI / KAHVEHANESİ • 329
ÇINARLI (NAMAZGÂHLI) ÇEŞME • 331
ÇINARLIDERE MESİRE ALANI • 332
ÇİROZCULUK • 333
ÇOBAN MUSTAFA PAŞA • 334
ÇOBAN MUSTAFA PAŞA CAMİİ • 335
ÇOBAN MUSTAFA PAŞA VAKFI • 339
ÇOCUK ESİRGEME KURUMU • 342
ÇOCUK OYUNLARI • 344
ÇUHANE 100 ADET ÇINAR AĞACI • 346
ÇUHANE FABRİKA-İ HÜMAYUNU • 346
ÇUKURBAĞ MAHALLESİ • 349
ÇUKURÇEŞME SOKAK • 351
DAIDALOS • 355
DAIDALSOS • 355
DAKİK FABRİKASI • 355
DARICA • 356
DARICA BELEDİYESİ • 362
DARICA CAMİLERİ • 365
DARICA GENÇLERBİRLİĞİ • 368
DARICA (RİTZİON) KALESİ • 370
DARICA KİLİSESİ • 371
DARICA KUŞ CENNETİ / FARUK YALÇIN HAYVANAT BAHÇESİ VE BOTANİK PARKI • 372
DARICA MEDYASI • 373
DARICA MEZARLIKLARI • 375
DARICA RUM OKULU (SKOLLIA RISSION) • 375
DARICA TARİHÎ İTFAİYE BİNASI • 376
DARÜLEYTAM • 378
DEFTERDARLIK • 379
DEĞİRMENDERE • 381
DEĞİRMENDERE ÇINARLARI • 383
DEĞİRMENDERE FINDIĞI • 384
DEĞİRMENDERE MEZARLIĞI • 385
DEĞİŞEN KOCAELİ • 386

DELİ HALİT PAŞA VE KOCAELİ GRUP KUMANDANLIĞI • 386
DEMET AKALIN • 389
DEMETER KÜLTÜ • 390
DEMİRCİLER BELDESİ (DİLOVASI) HAMAMI • 391
DEMİRCİLER KONAĞI (DİLOVASI) • 392
DEMOKRAT İZMİT • 394
DEMOKRAT KOCAELİ • 394
DEMOKRAT UYAN • 395
DENİZCİLİK TARİHİ • 395
DENİZ HAMAMI • 398
DENİZ İNAN • 399
DENİZ KÖŞKÜ • 400
DENİZ TAŞIMACILIĞI • 400
DENİZ YARIŞLARI • 402
DEPREMLER • 404
DERBEND / KIZDERBENDİ MENZİLİ • 407
DERİNCE • 407
DERİNCE BELEDİYESİ • 412
DERİNCE GAR (DEMİRYOLU) OTELİ • 414
DERİNCE MARANGOZHANESİ • 415
DERİNCE MEDYASI • 416
DERİNCE TRAVERS ENJEKTE FABRİKASI • 418
DERİNCE TREN GARI • 420
DEVLET MALZEME OFİSİ BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ • 421
DEVLET SU İŞLERİ (DSİ) • 422
DİLDERESİ • 424
DİLİSKELESİ • 424
DİL İSKELESİ KALESİ • 425
DİL İSKELESİ KÖPRÜSÜ • 426
DİLİSKELESİ MENZİLİ • 427
DİL İSKELESİ TARİHİ YAPILARI • 428
DİLOVASI • 429
DİLOVASI BELEDİYESİ • 434
DİLOVASI CAMİLERİ • 435
DİLOVASI ÇEŞMELERİ • 438
DİLOVASI MEDYASI • 440
DİLOVASI MEZARLIKLARI (TÜRBELER, YATIRLAR) • 441
DİNİ YÜKSEK İHTİSAS MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ • 443
DİOCLETİANUS VE SARAYI • 444
DOĞAN DURU • 446
DOĞA KORUMA VE MİLLİ PARKLAR KOCAELİ ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ • 447
DOĞA SPORLARI • 448
DOĞU MARMARA AVRUPA BİRLİĞİ İŞ GELİŞTİRME MERKEZİ (ABİGEM) • 450
DOĞU MARMARA GÜMRÜK VE DIŞ TİCARET BÖLGE MÜDÜRLÜĞÜ • 451
DOĞUŞ • 452
DONANMA KOMUTANLIĞI • 453
DONANMA-YI OSMANİ MUAVENET-İ MİLLİYE CEMİYETİ • 455
DÖRT TEMMUZ GAZETESİ • 456
DURSUN EROL (TURSUN EROL) • 456
DÜMBÜLDEK DEDE TÜRBESİ • 457
DÜMBÜLDEK SUYU • 458
DÜNDAR ÇİĞİT • 459
DÜNYA İZMİTLİLER GÜNÜ • 460
DÜYÛN-I UMÛMİYE İDARESİ • 461
ECZACILAR VE ECZANELER • 467
EDA ÖZÜLKÜ • 468
EDİP KAYA MORSALLIOĞLU • 469
EĞİTİM • 469
EĞRELTİDÜZÜ TABİAT PARKI VE MESİRE ALANI • 472
EKREM ALİCAN • 473
EKREM MORALI • 474
ELBEYOĞLU KONAĞI • 475
ELEKTRİK SANTRALİ BİNASI • 477
EL SANATLARI • 478
EMEL ÇEVİREN • 482
EMİNE HANIM ÇEŞMESİ • 482
EMİNE ZEYBEK • 483
EMNİYET İL MÜDÜRLÜĞÜ • 485
EMRAH SAFA GÜRKAN • 487
EMRE DÖLEN • 488
ENDEMİK BİTKİLER • 489
ENDER ŞENOL • 491
ENDÜSTRİ MESLEK LİSESİ • 491
ENERJİSA • 493
ENGİN BENLİ • 494
ENGİN KORUKIR • 495
EN KOCAELİ • 495
ENVER ATAFIRAT • 496
ENVER KONUKÇU • 497
ENVER METE ASLAN • 499
ERAY ŞAMDAN • 499
ERCAN TOPACA • 500
ERCUVA YAYLASI • 500
RECEP ERCÜMENT KONUKMAN • 501
ERDAL ATA • 502
ERDEN KIRAL • 503
ERDİNÇ ÇELİKKOL • 504
ERDOĞAN ARIKAN • 504
ERDOĞAN BOZOK • 505
ERDOĞAN ÖZDEMİR • 506
ERİBOLON • 507
ERİKLİTEPE TABİAT PARKI • 507
ERKEK SANAT ENSTİTÜSÜ • 508
ERMAN ÇELİKER • 510
ERMENİ GAZETELERİ • 511
ERMENİLER/İZMİT ERMENİLERİ • 512
EROL KÖSE • 514
ERTAN AYHAN SERTÖZ • 516
ERTAN ÖZAK • 516
ERTAN PATIR • 517
ERTUĞRUL ÜNLÜER • 517
ESAT DEMİRSOY • 519
ESE DEDE TÜRBESİ • 520
ESKİ ÇEŞME • 520
ESKİ EŞME CAMİİ • 520
ESKİHİSAR / NİKİTİYATOS • 521
ESKİHİSAR ÇİMENTO FABRİKASI • 524
ESKİHİSAR İSKELESİ • 526
EKSİHİSAR KALESİ • 527
ESKİHİSAR MACERA VE AKSİYON PARKI • 529

ESKİHİSAR VİYADÜĞÜ • 530
ESKİHİSAR YOĞURDU • 532
ESKİ MEZARLIKLAR (İZMİT) • 533
ESMERAY • 535
EŞME • 535
EŞME AYVASI • 537
ETHEM ACAR • 538
ETHEM NECİP YETKİNER • 538
ETHEM VASSAF AKAN • 539
EUNOMİUS • 540
EUSEBİUS • 541
EVLİYA ÇELEBİ SEYAHATNAMESİ'NDE KOCAELİ • 542
EYÜP AYAR • 543
FAHRETTİN KANDEMİR • 547
FAHRİ CAN • 547
FAHRİ GÖRGÜLÜ • 548
FAHRİ SEYREK • 549
FARUK ERTUNÇ • 550
FATİH ZAMANINDA KOCAİLİ • 551
FATMA HİKMET İŞMEN • 552
FATMA KAPLAN HÜRRİYET • 553
FATMA SEHER HANIM (SAVAŞIR) • 554
FATMA TÜRK KUŞKAYA • 556
FATOŞ SEZER • 557
FAYTON OYUNCULARI • 557
FAZIL ŞERAFETTİN BÜRGE • 559
FENER GÖLÜ • 560
FENERLER • 561
FERİDUN ASLAN • 562
FERİDUN EMECEN • 563
FERİDUN ÖZBAY • 564
FERİDUN YÜKSEL • 564
FERRUH ÖVEN • 565
FESTİVALLER • 565
FETHİ AŞKIN • 568
FETHİYE CADDESİ • 568
FEVZİYE (MEHMED BEY) KÜLLİYESİ • 570
FEVZİYE PARKI • 571
FEYZULLAH İZMİDÎ • 573
FEYZULLAH YAVUZ ULUGÜN • 574
FİKRİ IŞIK • 575
FLAŞ KOCAELİ • 577
FORD A.Ş. • 577
FOTOĞRAFÇILIK • 578
FOTO MAVYAN • 581
FRANSIZ RUHBAN OKULU • 581
FRIEDRICH KARL DÖRNER VE BITHYNIA ARKEOLOJİSİ • 583
FUAR • 584
FUAT BALKAN • 585
FUAT SİRMEN • 586
FUAT SORAĞMAN • 587
GAR BİNASI AĞAÇLARI • 591
GAYRİMÜSLİM MEKTEPLERİ • 592
GAZANFER BİLGE • 598
GAZETE K • 599
GAZİ AKÇA KOCA ANI EVİ • 600
GAZİLER DAĞI-GAZİLER TABİAT PARKI • 601
GAZİLER KÜLTÜR EVİ • 601
GAZİ LİSESİ / İZMİT LİSESİ • 602
GAZİ SÜLEYMAN PAŞA (ORHAN) CAMİİ • 603
GAZİ SÜLEYMAN PAŞA (ORHAN) MEDRESESİ • 607
GEBEŞOĞLU MEHMET AĞA • 608
GEBZE • 609
GEBZE BELEDİYELER BİRLİĞİ • 615
GEBZE BELEDİYESİ • 616
GEBZE CAMİLERİ • 619
GEBZE ÇEŞMELERİ • 621
GEBZE BAYRAM ÇÖREĞİ • 627
GEBZE ERKEK RÜŞDİYE MEKTEBİ • 628
GEBZE EVLERİ • 630
GEBZE HAMAMLARI • 631
GEBZE HAPİSHANESİ • 637
GEBZE KERVANSARAYI • 638
GEBZE MEDYASI • 639
GEBZE MENZİLHANESİ • 639
GEBZE MEZARLIKLARI • 642
GEBZE SPORCU EĞİTİM MERKEZİ (GEBZESEM) • 643
GEBZE TAŞI • 643
GEBZE TEKNİK ÜNİVERSİTESİ • 644
GEBZE YÜKSEK TEKNOLOJİ ENSTİTÜSÜ • 646
GELENEKSEL TÜRK SÜSLEME SANATLARI EĞİTİM MERKEZİ • 648
GENÇ DÜŞÜNCELER MECMUASI • 649
GENÇLİK MERKEZLERİ • 650
GENÇLİK VE SPOR İL MÜDÜRLÜĞÜ • 652
GENÇ SES • 654
GEZ GÖR KOCAELİ • 654
GİZEM AKMAN • 655
GOODYEAR • 656
GÖÇ İDARESİ İL MÜDÜRLÜĞÜ • 656
GÖÇLER • 657
GÖKHAN SÖZER • 662
GÖKMEN ÇİÇEK • 662
GÖKMEN KASABALI • 663
GÖLCÜK • 664
GÖLCÜK • 670
GÖLCÜK BELEDİYESİ • 671
GÖLCÜK DENİZ MÜZESİ KOMUTANLIĞI • 675
GÖLCÜK HAMAMLARI • 676
GÖLCÜK MACAR DOSTLUK ANITI • 677
GÖLCÜK MARŞI • 678
GÖLCÜK MEDYASI • 678
GÖLCÜK TERSANESİ • 679
GÖLKAY PARK • 681
GUREBA HASTANESİ • 681
GÜLFETTİN ÇELİK • 683
GÜLTEPE NEKROPOLÜ • 684
GÜMÜŞLÜOĞLU (SAATÇİ ALİ EFENDİ) KONAĞI • 685
GÜMÜŞLÜOĞLU MUSTAFA. B. MEHMET • 687
GÜNDEM KOCAELİ • 687
GÜNDOĞDU ÇEŞMELERİ • 687
GÜNDÜZLÜ SUYU • 689
GÜNEŞ KARABUDA • 689
GÜRKAN UYGUN • 690
GÜZELTEPE (AKSE) MAHALLESİ CAMİİ • 691

Takdim

Kocaeli, Anadolu coğrafyasının önemli bir bölgesinde yer almaktadır. Bu konumu dolayısıyla şehir ve vilayet hem doğudan batıya hem kuzeyden güneye giden yolların kesişme noktasındadır. Yollar neredeyse şehir oradadır. Coğrafyanın sunduğu bu olağanüstü özellik dolayısıyla Kocaeli tarihin her döneminde önemli bir şehir merkezi olarak öne çıkmış ve hiçbir uygarlık da onu göz ardı edememiştir. Yapılan arkeolojik araştırmalar açıkça ortaya koymaktadır ki şehir hem Anadolu'nun hem de dünyanın en eski yerleşim merkezlerinden biridir. Bu özellikleri dolayısıyla zaman zaman birçok siyasi teşekküllere başkentlik etmiştir. Kocaeli varoluşu dolayısıyla başta ekonomi olmak üzere pek çok alanda kendi bölgesinin itici gücü olma özelliğini her dönemde sürdürmüştür.

Köklü ve büyük medeniyetlere ev sahipliği yapan şehrimiz, Arkeoloji ve Tarih Bilimleri açısından da zengin bir kaynaktır. Kurulduğu günden günümüze kadar oluşturduğu birikim Kocaeli'ni tarih, kültür ve sanat açısından da ayrı bir değer haline getirmektedir. Sahip olduğumuz zenginlikleri belgeleyen mimari eserler günümüzde ayakta ve gündelik hayatımızın içindedir. Geleneklerine sahip çıkan bir şehir olarak kültür değerlerimizi gündelik hayatıyla sürdüren bir sosyal yapımız var; fakat kurulduğu günden beri binlerce yıldır oluşan birikim sözlü kültürle taşınmayacak bir yoğunluktadır. Kocaeli temsil ettiği bütün değerler nedeniyle geçmişten beri seyyahların, tarihçilerin, coğrafyacıların ve edebiyatçıların da ilgisini çeken, hakkında birçok eser yazılan şehirdir.

Kültürden ekonomiye tarihten ticarete kadar çok çeşitli alanlarda katmanlar halinde büyük bir medeniyet mirasına sahip olan şehrimizi gelecek nesillere aktarmayı kendimize bir görev olarak görüyoruz. Bu sebeple şehrimizin geniş bir yelpazeye yayılan tüm değerlerini tarihten başlayarak ve günümüze de kapsayacak şekilde bir ansiklopedi çalışmasıyla kayıt altına alıyoruz. Kocaeli'nin zengin birikiminin ortaya konulup yeni nesillere örnek olarak sunulmasından ve hemen hemen her alanda uzman değerli yazarların böyle bir çalışma ile bir araya gelmesi şehrimiz açısından çok değerlidir. Kocaeli'nin lokomotif gücünü oluşturan kültür ve tarih verilerinin zenginliğini ve "Bilge Şehir Kocaeli" tanımının ne kadar isabetli olduğunu ortaya koyan bu değerli çalışmaya emeği geçen herkesi kutluyorum.

Kocaeli'nin şehir hafızasını derli toplu bir şekilde bir araya getirmek bakımından böyle bir eser kuşkusuz birçok işlevi üstlenecektir. Kocaeli Ansiklopedisi bilimsel araştırmalar için bir kaynak olacaktır. Kaybolup giden veya unutulan sosyal ve kültürel birikimlerimizi gelecek nesillere aktaran belge niteliği taşıyacaktır; belki de en önemlisi bundan sonra yapılacak çalışmaların öncülüğünü üstlenecektir.

Kocaeli Ansiklopedisi, bir taraftan geçmişi ve tarihi aydınlatırken diğer taraftan da bugünün imkânlarına işaret etmekte, tespitler yapmakta ve geleceği daha doğru bir şekilde kurmak için sağlam bir zemin oluşturmaktadır.

Şüphesiz ki bu tür eserlerde gözden kaçan, sonradan ulaşılan bilgilere rastlanabilir. Baskı aşamasından sonra eserde yer alması gereken yeni ve güncel gelişmeler ortaya çıkabilir. Bunlar bir eksiklik olarak görülmemelidir. Bilakis sonradan ortaya çıkan her bilginin ya da eksikliklerin fark edilmesi için fırsattır. Çünkü bu tür eserler gelişmeye açık eserlerdir. Araştırma ve titizlikle hazırlanma aşaması yıllarca süren bu esere emeği geçen Ansiklopedi Yürütme Kurulu, Editörler Kurulu, Bilim ve Danışma Kurulu ile yazarlara teşekkürlerimi sunarım.

Doç. Dr. Tahir BÜYÜKAKIN
Kocaeli Büyükşehir Belediye Başkanı

Ön Söz

Ansiklopedi, birçok bilginin sistematik ve çoğu zaman alfabetik bir sıra ile düzenlenmesinden elde edilen tarafsız bir başvuru kaynağıdır. Ansiklopedi maddelerine çoğunlukla başlığına göre düzenlenen alfabetik sırayla erişilir. Ansiklopedilerin iki önemli özelliği, konuların yöntemli düzenlenmesi ve her şeyi içine almasıdır. Ansiklopediler hazırlandıkları devirlerdeki ilim, kültür, sanat ve teknik gibi çeşitli dalların tamamı veya belli bir bölümüyle ilgili şahıs, eser, coğrafî bölge ve müesseselerin tanıtımı veya kelime, kavram, olay ve konuların izahı gibi her türden bilgiye belli bir sistem içinde yer verirler. Alfabetik veya sistematik düzenlemeleriyle farklı konulara ait bilgileri kısa zamanda bulmaya yarayan ve konular arasındaki bağıntıları da belirten ansiklopediler özellikle günümüzde, çok defa birden fazla ilim adamının sistemli ve uzun süren çalışmaları sonucunda ortaya çıkan hacimli ve kuşatıcı mahiyetteki büyük eserlerdir.

Bugün bütün dünyada ve ülkemizde hızlı bir artış gösteren ansiklopedik eser telifi ve yayımı çalışmalarının XIX. yüzyıldan itibaren daha çok millî bir yapı kazandığı dikkati çekmektedir. Son yüzyılda ansiklopedileri önemli ölçüde etkileyen gelişmelerden biri, çeşitli alanlarda elde edilen bilgilerin ve yayın sayısının ölçüsüz denilecek kadar çoğalması, yeni bilim şubelerinin kurulması, bir bilim dalında elde edilen bilgilerin diğer bilimleri de ilgilendirmeye başlamasıdır. Bu yönüyle Kocaeli Büyükşehir Belediyesi'nin öncülüğünde "Bilge Şehir" logosuyla 2014 yılından beri sürdürülen kültür, tarih ve edebiyat çalışmaları önemli bir birikim sağlamıştır. Bu bilgi birikiminin genel okuyucuya ulaştırılması açısından internet üzerinden de ulaşılabilecek bir ansiklopediye duyulan ihtiyaç her geçen gün eksikliğini daha çok hissettirmiştir.

Kocaeli vilayeti ve belediye teşkilatı da bu bakımdan başarılı ve şanslı yönetimler arasındadır. Anadolu medeniyetleri ve kültürel zenginlikleri açısından uzun bir tarihi geçmişe ve büyük bir birikime sahip olan Kocaeli, eski çağlardan itibaren önemli bir yerleşim ve ticaret merkezidir. Özellikle Osmanlılar döneminde giderek daha fazla kültürel zenginliğe kavuşmuş buna paralel olarak büyük ilim ve irfan yapılarına, medeniyet ve bayındırlık unsurlarına, kültürel, siyasi sosyal, ticari gelişmelere ve zenginliklere sahip olmuştur. Şehrin bu özellikleri Cumhuriyet devrinde de artarak devam etmiştir.

Öte yandan şehirlere ait olmak üzere ansiklopedi çalışmalarında son yıllarda artış görülmektedir. Şehirlerle ilgili ansiklopedi çalışmaları kendisinden önceki çalışmalardan beslendiği gibi bu tür çalışmaların kendisinden sonraki çalışmalara da temel bir kaynak vazifesi görmesi beklenmektedir. Kocaeli Ansiklopedisi'nin hazırlanma amacı, Kocaeli Vilayetini incelemek, Kocaeli ile ilgili çalışma yapmış nitelikli araştırmacılar tarafından açık bir dille, görsel verilerle desteklenmiş bir düzen içinde, Kocaeli'nin kültürünü, sosyal tarihini, doğal zenginliklerini, müesseselerini, yapılarını, yetişmiş önemli simalarını araştırarak geleceğe aktarmaktır.

Geniş bir muhtevaya sahip olan bu çalışma, maddelerin belirlenmesi, bu maddeleri yazabilecek uzman kişilerin tespiti, kaleme alınan maddelerin kontrolü ve görsellerin temini aşamalarından geçmiştir. Bu bağlamda Kocaeli ile ilgili farklı içeriklerdeki yayınlar, tarih, coğrafya, edebiyat, biyografi, sanat, biyoloji, ziraat, din, kültür vesaire yayınlar, alanında uzman akademisyenler ve araştırmacılar tarafından ayrıntılı bir şekilde incelenerek maddeler belirlendi.

Madde başlıklarının belirlenmesinde şu kriterler ön planda tutuldu: Şehrin tarihi, çağdaş yerel yöneticileri, yazar ve sanatçıları, Kocaeli ile ilgili çalışması olanlar, bürokraside önemli yere gelmiş olan Kocaelililer, milli sporcular, resmî kurum, kuruluş ve yayın organları, sanatçılar, iş adamları, iş dünyasında önemli bir yere sahip olan şirketler, ilçe, mahalle, belde, köyler ve buraların tarihi yapıları ile mekânları, şehrin önemli kültürel alanları, endemik bitki türleri, yöresel yemekler.

Ansiklopedi maddelerinin yazımında gerekli görülen yerlerde, ulaşılabilen görsellere de yer verildi. Kocaeli Ansiklopedisi'nin yazım özellikleri alfabetik, isim sırası iledir. Her madde için bir kaynakça bölümünün oluşturulması çalışmanın bir rehber olma özelliğini de göstermektedir.

Ansiklopedi Kocaeli'ne ait bütün değerleri ve isimleri bünyesinde barındırmış olma iddiasında olmamakla birlikte, devamlı değişebilen ve ilavelerle güçlendirilebilecek bir yapıdadır. Dünyaca meşhur ansiklopedilerin ekler yayınlayarak yeni ciltler çıkardığını, ansiklopedilerin devamlı canlı olduğunu da unutmamak gerekir. Kocaeli Ansiklopedisi, özel konulu, alfabetik sıralı, herhangi bir ayırım gözetmeden herkese hitap eden genel bir ansiklopedidir. Hazırlanış biçimi itibariyle de tamamı yeni ve ilk defa kaleme alınmış telif ansiklopedidir.

Kocaeli'nin ekonomik, siyasal ve kültürel dokusuna dair bir bilgi hazinesi niteliğinde olan "Kocaeli Ansiklopedisi"ni şehrimize kazandıran başta Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Başkanı Doç. Dr. Tahir Büyükakın olmak üzere, çalışmanın tüm aşamalarında her türlü desteği veren Bilim ve Danışma Kurulu'nda yer alan değerli araştırmacılarımıza, madde yazarlarına, ansiklopedi sekretaryasına şükranlarımızı sunuyoruz.

Ansiklopedinin, dünden bugüne ve bugünden geleceğe şehrin tarih, kültür ve bilgi kaynağı olarak yerini alacağı inancıyla, hazırlanmasında emeği geçenlere ayrı ayrı teşekkür eder, şehrin kültür dünyasına kazandırdığımız bu güzel eserin hayırlı olmasını dileriz.

Editörler Kurulu

Fuat Balkan

Antlaşması'nın imzalanmasının ardından da Mareşal Fevzi Çakmak kendisine takdirname göndererek hizmetleri için teşekkür etmiştir. Ayrıca 6. ve 7. dönem Edirne, 8. dönemde de Kocaeli milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girmiştir. Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün başkanlığını da yapan Fuat Balkan 28 Mayıs 1970 tarihinde 83 yaşında hayatını kaybetmiştir.

Eskrimci, asker, siyasetçi, spor yöneticisi, Beşiktaş Jimnastik Kulübü'nün 1 numaralı üyesi ve 4. başkanıdır. Osmanlı Ordusu'nun bir subayı olarak I. Dünya Savaşı'nda, Batı Trakya'da Bulgar komitacıları ile Sırp ve Yunanlara karşı mücadele etti. 1908-1923 yılları arasında aralıksız olarak, önemli ve gizli görevlerde bulunmuş, Batı Trakya'da, Yunanların Anadolu'ya sevk edecekleri kuvvetleri Rumeli'de oyalamakla görevlendirilmiştir. Lozan Antlaşması'ndan sonra Mareşal Fevzi Çakmak, kendisine takdirname göndermiş ve "sonsuz hizmetleri" için kendisine teşekkür etmiştir. İstiklal madalyası sahibidir. Türkiye Büyük Millet Meclisi VI. ve VII. dönem Edirne, VIII. dönem Kocaeli milletvekilliği yapmıştır. Türkiye Eskrim Federasyonu'nun ilk başkanı olan Balkan, 15 yıl boyunca bu görevini sürdürmüştür. 1918-1923, 1926-1928 ve 1935-1937 yıllarında üç dönem Beşiktaş'ta başkanlık yapmıştır. BJK Kulüp Sicili'nde "1 numaralı kurucu" olarak yer almaktadır. Aynı zamanda 1960 yılında faaliyete geçen Beşiktaş Kulübü divan kurulunun üye listesinde de 1 numaralı üyedir. Beşiktaş'ın kurucularından Fuat Balkan, 31 Mart 1909'daki siyasi olaylardan sonra Edirne'den İstanbul'a geldi. Siyasi olayların yatışmasının ardından başarılı bir eskrimci ve eskrim hocası olan Fuat Balkan, Serencebey'de jimnastik yapan gençleri topladı ve birlikte spor yapma fikrini onlara kabul ettirdi. Beşiktaş'ın Ihlamur semtindeki evinin altındaki yeri kulüp merkezi yaptı. Balkan, 1924 Paris ve 1928 Amsterdam Olimpiyatları'nda ülkesini temsil etti. Olimpiyatlara katılan ilk Türk eskrimci oldu. Şüphesiz ki geçmişi 1903'lere dayanan Beşiktaş Kulübü'nün resmiyet kazanıp bir cemiyet kimliğine kavuşmasında örgütleyici olarak başı çeken kişi, 1909 yılında kulübe katılan Fuat Balkan'dır. Fuat Balkan, 1906-1907 yıllarında, daha genç bir teğmenken ittihatçı örgütlenmeye katılmıştır. Balkan harbi sonrası, yine bu örgütlenmenin bir parçası olarak, doğrudan Enver Paşa'ya bağlı olarak Teşkilat-ı Mahsusa bünyesine dâhil olmuştur. Fuat Balkan, Hareket Ordusu'yla birlikte 1909 Nisan ayında İstanbul'a geldikten kısa bir süre kendisi gibi İttihat ve Terakki üyesi olan muallim Refik ve Yüzbaşı Şeref Beylerle bir araya gelmiştir. Kendilerini bir kulüp kurmaya teşvik eden kişi ise İttihat ve Terakki'nin askeri kanadı subaylarından Muhittin (Akyüz) Bey'dir. Muhittin Bey, Fuat Balkan'ı sadece teşvik etmekle kalmamış, kulübün kurucuları arasında yer almayı kabul etmiş ve hazırlanan kulüp kuruluş başvurusunu kısa sürede onaylayarak Beşiktaş Osmanlı Jimnastik Kulübü'nün, kuruluşu resmen tescil edilen ilk Türk kulübü olarak spor tarihine geçmesini de sağlamıştır. Fuat Balkan, Beşiktaş Kulübü'nün sadece üye defterindeki 1 numaralı isim değildir. 1960'ta faaliyete geçen Beşiktaş Kulübü divan kurulunun üye listesinde de 1 numara Fuat Balkan'a, 2 numara Enver Balkan'a, 3 numara Hikmet Balkan'a aittir. milli mücadeledeki hizmetleri nedeniyle İstiklal madalyasıyla ödüllendirilen Fuat Balkan'ın anılarını okumak, onu tanımak, onu anlamak, 105 yıllık Beşiktaş Kulübü'nün temsil ettiği değerleri anlamak demektir.

KAYNAKÇA
Turgut Gürer (Yay. Haz.), *Komitacı – BJK'nın Kurucusu Fuat Balkan'ın Anıları*, Gürer Yayınları, İstanbul, 2008; TBMM Albümü, https://www.tbmm.gov.tr, [Erişim Tarihi: 04.05.2021].

Behçet Kemal YEŞİLBURSA

FUAT SİRMEN (1899-1981)
Hamidiye Köylü-İktisat Vekili

1899 yılında İstanbul'da doğan Ali Fuat (Sirmen) Bey'in babası Mehmet Mithat Bey ve annesi Emine Faika Hanım'dır. 1918'de Posta Telgraf Mekteb-i Âlisi ve 1924 yılında İstanbul Darülfünunu Hukuk Mektebi'nden mezun olmuştur. Mezuniyetinin ardından bir süre Adalet Bakanlığı'nda görev yapan Fuat Bey, Bakanlık tarafından 1926 yılında İtalya'ya doktora eğitimine gönderilmiştir. Roma Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde doktora programına devam ederek 1931'de hukuk doktoru unvanını almış ve İtalyan Mahkemelerinde stajyer olarak çalışmıştır. Eğitimini tamamlamasının ardından yurda dönen Dr. Fuat Bey, 1935 yılına kadar Adalet Bakanlığı bünyesinde Eskişehir temyiz başsavcılığı (Müddei-i Umumiliği), Ankara Ağır Ceza Mahkemesi aza mülâzımı, Ankara Adliye Meslek Mektebi müdürü, Ceza Hukuku öğretmenliği

Fuat Sirmen

ve Adliye müfettişliği görevlerinde bulunmuştur. 1932 yılında Ankara Cumhuriyet savcılığına atanmış ve aynı zamanda serbest avukatlık yapmıştır.

Fuat Bey ve ailesi, 1934 tarihli soyadı kanunu çerçevesinde "Sirmen" soyadını almıştır. İyi derecede Fransızca ve İtalyanca bilen Fuat Sirmen, Cumhuriyet Halk Fırkası (Partisi) tarafından 8 Şubat 1935'te yapılacak olan 5. dönem milletvekili genel seçimlerine Erzurum'dan aday gösterilmiştir. Tek partili dönem içerisinde gerçekleşen 1935 seçimleri iki dereceli yapılmış, aday listeleri partinin "Değişmez Genel Başkanı" sıfatıyla Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk tarafından belirlenmiş ve ilan edilmiştir. Bu seçimi diğer tek parti döneminde yapılan seçimlerden ayıran temel özellik, kadınların ilk kez bu seçimde milletvekili olarak aday gösterilmesi ve parlamentoya girmeleridir. Bu bağlamda seçimler sonucunda 383 erkeğin yanında 18 kadın milletvekili parlamentoya girmiştir.

1935 yılı genel Seçimleriyle Cumhuriyet Halk Partisi Erzurum Milletvekili olarak TBMM'de yer alan Dr. Fuat Sirmen, 26 Mart 1939'da 6. dönem, 28 Şubat 1943'te 7. dönem ve 21 Temmuz 1946'da 8. dönem milletvekilliği genel seçimlerinde Rize Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde bulunmuştur. 1942 yılında Başbakan Refik Saydam'ın ani ölümü üzerine Cumhurbaşkanı İsmet İnönü, 9 Temmuz 1942'de 13. hükümeti kurma görevini Şükrü Saraçoğlu'na vermiştir. Saraçoğlu, 9 Temmuz 1942-9 Mart 1943 ve 9 Mart 1943-7 Ağustos 1946 tarihleri arasında kurduğu iki hükümette başbakanlık yapmıştır. Rize Milletvekili Fuat Sirmen Bey ise İkinci Saraçoğlu hükümetinin içerisinde ekonomi bakanı (iktisat vekili) olarak yer almıştır. Ayrıca 1948'de Başbakan Hasan Saka tarafından kurulan 17. hükümette (10 Haziran 1948-13 Ocak 1949) ve 1949'da Başbakan Şemsettin Günaltay tarafından kurulan 18. Hükümette adalet bakanı (adliye vekili) olarak görev yapmıştır.

CHP Milletvekili Fuat Sirmen, 14 Mayıs 1950 seçimleriyle iktidara gelen Demokrat Parti döneminde yaklaşık 10 yıl meclis dışında kalmıştır. Bu süre zarfında serbest avukatlık yaparak hayatını idame ettirmiştir. 27 Mayıs 1960 hükümet darbesi sonrasında tekrar aktif siyasete atılan Fuat Sirmen, 15 Ekim 1961 tarihinde yapılan seçimlerde Rize'den tekrar CHP milletvekili seçilerek TBMM'ye geri dönmüştür. Hiçbir partinin mutlak çoğunluğu kazanamadığı bu seçimler sonucunda CHP ile Ragıp Gümüşpala'nın başkanlığında kurulan Adalet Partisi (AP) arasında bir koalisyon hükûmeti kurulmuştur. Türkiye'de kurulan ilk koalisyon hükümetinde 1 Kasım 1961'de meclis başkanlığına seçilen Fuat Sirmen, bu makamda 22 Ekim 1965 tarihine kadar iki dönem başkanlık yapmıştır. 10 Ekim 1965 tarihinde yapılan genel seçimlerde CHP'den İstanbul milletvekili seçilen Fuat Sirmen, TBMM 13. dönem yasama yılı içerisinde yer almış ve 12 Ekim 1969 yılında aktif siyasetten ayrılmıştır.

Hukukçu, milletvekili, bakan, Türkiye Büyük Millet Meclisi başkanı gibi çeşitli unvanlara sahip ve bekâr olan Fuat Sirmen, çok zengin olan kitaplığını uzun yıllar görev yaptığı TBMM Kütüphanesine bağışlamıştır. Emeklilik evresinde bağırsak ve karaciğer kanserine yakalanmış ve uzun süren tedavilerden sonuç alınamamıştır. 17 Mayıs 1981 tarihinde seksen iki yaşında İstanbul'da vefat eden Fuat Sirmen Bey'in naaşı, Şişli Camii'nde kılınan öğle namazının ardından Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir.

KAYNAKÇA
TBMM ALBÜMÜ (1920-2010), 1. CİLT, 2. B., TBMM Genel Sekreterliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü, Ankara, 2010, s. XVII, 258, 351, 421, 496.

Necdet AYSAL

FUAT SORAĞMAN (1879-1950)
Milletvekili

Fuat Sorağman, 1879 senesinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Sorağman'ın babası Azmi Bey, annesi Halet Hanım'dır. Mekteb-i Tıbbiye-i Şahane'den mezun olan Fuat Sorağman, Harbiye Nezareti Muamelatı Zatiyye Müdüriyeti Sıhhiye Kısmı müdür muavinliği görevinde bulunmuştur. Tabip kıdemli yüzbaşı Fuad Azmi Bey, bu görevi esnasında, 1914 senesinde donanma ianesi vermiş ve donanma madalyası ile taltif edilmiştir. Yine bu vazifesi esnasında tabip yarbaylığa kadar yükselen Fuat Azmi Bey daha sonra Umûm Mekatib-i Askerîyye baştabip muavini olmuş ardından da sırasıyla Kastamonu ve Kütahya hastanelerinin başhekimliğini yapmıştır. Fuat Sorağman, Haymana ve Dinar hastanelerinde de çalışmış, I. Ordu Menzil başhekimi olarak da görev yapmış, 1 Eylül 1928 tarihinde Sıhhiye ve Muavenet-i İçtimaiye Vekaleti Teftiş Heyeti reis ve başmüfettişliği vazife-